

Ob 60. obletnici mučeniške smrti prof. Filipa Terčelja in g. Franca Krašne

V adventu leta 1990 me je prizadela novica ob nepozabnem dogodku iz gorske vasice Davča v Selški dolini. Vsi, ki smo poznali Jemčevo domačijo z gostilno, smo se zdrznili ob novici, da je gospodar Lojze odšel v večnost, star komaj dvainšestdeset let.

Druga svetovna vojna mu je prekrizala načrte. Moral je prekiniti študije na šentviški klasični gimnaziji in prevzeti trdno hribovsko kmetijo. Ljubljanska doba in domača družinska vzgoja sta prihajali na plano pri vsakem njegovem pogovoru in tudi pustila sledove v njegovi družini. Z veliko skrbjo je opravljal staro družinsko službo, ki je segala več rodov nazaj - bil je

vesten župnijski ključar. Njegova domačija je najbližja cerkvi, vse druge so raztresene daleč naokrog. Ob nedeljah in praznikih se večina teh dobrih skrbnih ljudi zbira pri bogoslužju. Po maši pa po stari ustaljeni navadi posedajo v gostilni pri Jemčevih. Tedaj jim gospodinja razdeli pošto in pobere novo. Gost ima občutek, da se je tu čas ustavil v dobi, ki jo je opisoval Ivan Tavčar. Ob skromnem okrepčilu, prijaznem klepetu, velikokrat tudi ob lepi slovenski pesmi, se pomenki nadaljujejo še potem, ko gruče odhajajo proti lazem in drčam, kjer imajo svoje domačije.

Dogodilo se je, da je gospodar Lojze pustil običajno nedeljsko druž-

bo in se umaknil v izbo, kjer smo občasno tudi pomodrovali, kot je sam imenoval takšne pogovore. Izraz ga je spomnil na prof. Jakoba Šolarja, ki ga je imel v prvi gimnaziji in mu pustil neizbrisen pečat za lepo slovensko besedo. Mama, žena in otroci so takšne trenutke razumeli. Čeprav je bilo v gostilni veliko dela, ga tedaj ni nihče nadlegoval. Ob takšnih srečanjih so prišli na vrsto zanimivi spomini. Iz srca smo se nasmejali, ko je pripovedoval, kako je mladi tajnik nunciature iz Bona želel obiskati sošolca v Sorici. Tik pred vasjo ga je zametlo. Naslednji dan so mobilizirali vso vas, da so izvlekli njegov volkswagen do Sorice. Francoz z Azurne obale res ni

za te kraje, je modroval Lojze: "Veste, kako težko je bilo tedaj priti do telefona, ker so bile vse linije pretrgane, da smo lahko v Bon sporočili, kje je ... " Bili pa so tudi drugačni trenutki. Po nedeljski maši, ko je bilo v Jemčevi gostilni zelo živahno, sva jo neko oktobrsko nedeljo mahnila v Štalcovo grapo. To pot sva načrtovala že dalj časa. Nikoli ne bom pozabil čudovitih jesenskih barv in enkratnih macesnov. Imel sem občutek, da je pred menoj oživel Grohar z vso svojo barvitostjo, ki jo je črpal prav v tem okolju. Daleč, nekje proti dnu grape, ob zaraščeni stezi, na mali jasi je velik leskov grm. Vsaj enkrat letno je Lojze spoštljivo in tiho poromal tja. To mu je bilo obvezujoče romanje, ki je bilo njegovo, ne za druge, del njegovega kmečkega leta ... Postal je tih in zamišljen. Pred menoj se je v hipu pojavil zgrbančen in upognjen kmečki očanec. Prav nič ni bil tedaj podoben tistemu Jemčevemu Lojzetu, kot

sem ga poznal ... "Vidite", je pripovedoval tiho, skoraj skrivnostno, "tu sta bila zasuta naš gospod Franc Krašna in gospod profesor Filip Terčelj iz Gorice. Kmalu po 7. januarju 1946 smo zvedeli zanju. Tu v bližini so našli gospodov brevir. Izgleda, da so bili morilci nepredvidni, ali pa so ga gospod nalašč odvrgli. Tedaj so se širile govorice, da sta pobegnila na Cerkljansko. Brevir pa je ostal nema priča, kdo počiva v svežem skrivnostnem grobu. Dobro leto pozneje, preden je prišel ukaz iz Škofje Loke, smo doma sklenili, da ju prenesemo na domače pokopališče, kamor tudi spadata. Sam sem šel, trupli odkopal in vse primer-no pripravil za pogreb ... Lahko si mislite, kako je vse to izgledalo ... Nekaj let pozneje je naš tedanji gospod župnik Franc Gačnik dal pred vhodom v cerkev pod zvonik narediti ploščo z imenom vseh naših pokojnih duhovnikov. Pri njiju je zapisal: ZAHRTNO UMORJENA. "Iz Loke so prihajali

tovariši in se ob tem napisu spotikali. Tudi zasliševali so nas, vendar je kljub vsemu ta napis ostal, kot nema priča žalostnega dogodka, ki sodi v zgodovino našega kraja ... "

Vsako leto je skrbni ključar iz Davče, gospod Lojze, naročil 7. januarja mašo za ta dva pokojna gospoda. Tudi zadnje leto tega ni pozabil, čeprav je odšel v večnost dober mesec prej ... Ena njegovih zadnjih želja je bila tudi prošnja, naj domači na to mašo ne pozabijo ...

Večno ostajam dolžnik temu načelnemu slovenskemu kmečkemu možu. Kadar jo mahnem prek Blegoša v Selško dolino, skušam obiskati tudi grob našega goriškega sobrata, če mi le čas dopušča, pa tudi Štalcovo grapo in bližnjo razpadajočo Kosovo žago ... Vedno znova pa se mi, kot marsikom, poraja vprašanje: "Le zakaj je bilo treba vsega tega? - Oh, ta naš ubogi slovenski človek ..."

Ambrož Kodelja